

GLAS SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE

Leto V - 1 VOCERO DE LA CULTURA ESLOVENA 15. 1. 1958

Redna ali zimska sezona

Slovenska kulturna akcija je že na svojem ustanovnem sestanku v začetku l. 1954 nekako sklenila ali se vsaj zavezala, da bo v zimski sezoni, se pravi v hladnejših mesecih, prirejala redne kulturne večere, v katerih bi hotela nuditi ustvarjalnim in rednim članom stvarino, ki mora dandanašnji vsakega kulturno zainteresiranega izseljenca zanimati. Proti malenkostni vstopnini ima tudi vsak drug zainteresiranec dobrodošel vstop. Ti kulturni večeri sicer niso v pravih natančno predpisani, kajti pravila govorijo med "sredstvi" samo na splošno o "notranjih in javnih prireditvah"; toda v štirih letih našega delovanja so se nekako udomačili in skoraj bi rekli: uzakonili. Prav tako so prišli v navado sestanki in izleti v vročih poletnih mesecih.

Morda je bila zamisel kulturnih večerov bolj v povezavi tukajšnjega ustvarjalnega in rednega članstva, kot v čem drugem. Čeprav je Slov. kult. akcija že od vsega početka zamišljena kot kulturna ustanova za vse Slovence v zamejstvu in izseljenstvu, in prav zaradi tega, se je videla institucija kulturnih večerov kot nekakšen privilegij argentinskih članov, naročnikov in prijateljev. Toda že prva sezona kulturnih večerov je pokazala drugačen obraz. Že začetna izbira snovi se je ozirala na tiste predmete, ki so ali so bili vsaj takrat za kulturno rast zahtevnejšega slovenskega izseljenstva posebno aktualni. Uvedba debat po predavanjih je pokazala še podrobnejša zanimanja za posamezne probleme. Snovi, predavane na kulturnih večerih, in tam brane literarne umetnine so postale jedro vsebine, ki sta jo prinašali naši reviji Meddobje in Vrednote. Tako se je tudi naš "inozemski" krog članov in naročnikov pričel koristiti z izsledki buenosaireskih kulturnih večerov.

Prvi letnik je stekel precej po načrtu. Dolgotrajne seje in povetovanja so potrebne vsako leto za sestavo programa kulturnih večerov. Vsi odseki so pri tem delu zaposleni. Menda lahko rečem, da so vsi odseki s svojimi vodilnimi člani na tekočem o aktualnih vprašanjih, ko sestavlja odbor Slov. kult. akcije program za kulturne večere; pa so si tudi svesti ovir, ki izvedbo enega ali drugega večera onemogočajo. Po sestavi programa pa pridejo še nove ovire. Tako so v drugem letniku tukajšnje politične homatije marsikaj prepredile. Tretji letnik je spet precej po zastavljenem sporedu stekel. Četrty letnik, o katerem naj poročam, je doživel precej sprememb.

Preden naj o tem podam statistične podatke, naj poudarim nekaj načelnih stališč. Iz izkustev, da tukajšnji kulturni večeri niso namenjeni samo argentinskim Slovincem, sta nastali dve vodili. 1.) informirati ves, tudi zunanji slovenski svet o snovi kulturnih večerov in 2.) zunanji svet čimbolj pritegniti k aktivnemu delu na kulturnih večerih.

Prvo nalogo vrši odlično naš "Glas", odkar ni več glasilo tajništva Slov. kult. akcije. Priobča že pred "večeri" vsebino predavanj in o njih podrobno poroča. Včasih so ta poročila že cele kritike, kar prej sicer ni bilo v "Glasoven" programu. Drugo nalogo pa vršijo vodje odsekov s tem, da pridobivajo inozemske člane za predavanja, ki jih tukaj berejo člani dotičnih odsekov ali drugi dobri bralci. Organizacija tega postopka ni lahka; odpasti je moral že večer "inozemsk" literature, obnesla sta se pa dva večera v okviru historičnega odseka, na katerih so bili prebrani prispevki dr. Jakliča, Erjavca in dr. Jezernika. Upajmo, da bo tudi v ostalih odsekih vedno bolje.

Naj izdam še eno prvotno navodilo, ki ga je zamislil L. Lenček; je bilo sprejeto, pa je praksa prvotno zamisel kmalu prehitela. Slov. (Dalje na 2. strani.)

SLOVENSKA KULTURNA AKCIJA
III. LETNIK PUBLIKACIJ ZAKLJUČIJO
MEDDOBJE III 5/6
VREDNOTE, ČETRTRA KNJIGA
RUDA JURČEC
LJUBLJANSKI TRIPTIH

"Ne smemo istovetiti pisateljevanja s tendenčnim pisanjem ali pa z žurnalizmom. Je že kar znano, da so politiki navadno kratkovidni, zato pa morajo biti pisatelji neke vrste svečeniki. Sicer rad priznam Sartre, da ima prav, ko govori, da mora pisatelj razkrivati svet in pisati socialistično literaturo.

Prav tako literatura ni boginja, kakor je hotel to iz nje napraviti Marcel Proust in da se ji mora pisatelj popolnoma žrtvovati. Pisatelj ne nudi s svojim delom čitatelju zrcala, v katerem naj vidi sebe in svet, pač pa je le teleskop, ki naj človeku razkriva kroženje sveta in ljudi. Literatura je tudi prag. Vsako novo delo nas privede pred novo navzočnost - prisotnost Skrivnosti, Smrti, Onostranstva, Neskončnega. Pisatelj, ki bi s svojim delom razkrival zgolj pričevanje vidnega, sedanjega, neposrednega, bi izzival vtis nepristnosti, ponarejenosti in končno zgrešenosti. Zato je danes romantični naturalizem nekaj plehkega, ker je v njem odsotno metafizično, ki bi ga poplemenitvalo.

Delo mora biti pričevanje. Toda pričevanje česa? Časa? Vsakakor! Občudujem vzvišeno brezbriznost pisateljev našega časa kakor so Roger Nimier, Françoise Sagan in Michel Deon, ki nam grade slike nesreč in nad našega časa. Katastrofe nas obdajajo — Alžirija, Indokina, agonija Francije, ki jo ruši alkoholizem. Vse to nas pretresa — vendar slikanje vsega tega ni dovolj. Enako tudi ne zadostuje podpisovati spomenice za Madžarsko in njeno mučenitvo. Prava naloga pisatelja je, pričevati vero v človeka, ko se že hoče zrušiti vse, kar je v njem in okoli njega. Albert Camus skuša priti že zelo blizu takemu reševanju in izpolnjevanju pisateljevega poslanstva. Pot take literature bo zelo težavna, vendar se odpre, brž ko se začne prvi dvogovor med čitateljem in pisateljem. Samogovor danes že ni več mogoč! Sartre se zelo muči s problemom, kaj bo z občinstvom, ki bo knjige bralo. Toda to vprašanje je napčno zastavljeno! Prav rad se izrekam za pravilo, ki ga je postavil že sv. Avguštin: "Tisti je zelo domišljav, ki mu oči, dane od Boga, ne zadostujejo."

Pierre de Boisdoffre

(Nadaljevanje s 1. strani)

kult. akcija je imela v začetku pet odsekov: filozofskega, literarnega, umetnostnega, glasbenega in gledališkega. Vsak teh odsekov naj bi priredil v pravi sezoni dva večera kot ustvarjalni produkt svojega članstva: filozofski dve izvorni predavanji, literarni recitacije ali predavanji, umetnostni razstavi ali predavanji, glasbeni po možnosti dva koncerta ali predavanja, gledališki dve predstavi. Že takrat je bilo v načrtu, naj bi bilo vsako sezono povprečno 16 večerov, se pravi v hladnejših osmih mesecih dva mesečno. Ostalih šest večerov naj bi izpolnili kulturni filmi in reproducirana glasba in naj bi odseki poskrbeli samo za morebitno potrebno razlago. Ker je imela zlasti francoska ambasada odlične, res dokumentarne kulturne filme in nam jih je rada posojala, smo se jih hvaležno posluževali. Toda že v prvi sezoni se je pokazalo, da je tista potrebna razlaga večkrat postala bolj važna od filma in glasbene reprodukcije, in so filmi pa plošče služili le v ilustracijo predavanj. V drugi sezoni zaradi že omenjenih političnih težav kulturni film pridobi na važnosti. V tretji sezoni je lastna ustvarjalnost zelo narastla, vsaj deloma tudi zaradi ustanovitve šestega, historičnega odseka. Kulturni filmi so ostajali bolj za rezervo v "lažjih" štirimesečni poletni sezoni. V vseh treh "hladnih" sezonah je bilo številčno vodilo doseženo in prekoračeno. Kulturni referenti raznih društev bodo znali to bolj ceniti, kot naše članstvo, ker vedo, kakšne težave so s pridobivanjem predavateljev in ansamblov za bolj komorne prireditve. Bi pa rad ponovno naglasil, da so prav ustvarjalci Slov. kult. akcije mnogo sodelovali tudi pri kulturnih večerih drugih organizacij in to s tehničnimi prispevki, ki so bili potem publicirani v raznih listih in revijah.

Spored kulturnih večerov v četrtem letu je sestavil odbor Slov. kult. akcije v začetku koledarskega leta in ga objavil v 4. številki "Glasa" z dne 19. 2. 1957. Spored obsega 18 večerov. Tedanji vodja gledališkega odseka je neobvezno obljubil še dve predstavi s prošnjo, naj ju ne napovemo, ker še nista dovolj zagotovljeni, pa je držal potem tudi neobvezno obljubo z dvema predstavama Preiskave.

Točno po načrtu se pa sezona vendar ni vršila. Kar je v drugem letniku povzročil politični položaj, to je letos napravila bolezen. Nezgoda enega predavatelja in hripa dveh drugih je povzročila spremembe v datumi in v osebah predavateljev. Indispozicija in prenapljenost v objavi sta imeli za posledico izpad štirih večerov. Prizadevnosti odsekov in vodstva se moramo zahvaliti, da so našli v zameno druge predmete, ki so včasih naravnost izzivali nov večer. In tako je bilo v sezoni skupaj 21 večerov.

Enaindvajset kulturnih večerov? Saj je bil zadnji, Jurčec, literarni, označen s številko štirinajsti! Toda v uredništvu "Glasa" so pričeli, menda pod vplivom Gledališkega odseka, ločiti od prireditev posebne večere. Glasbeni odsek je bil kar zadovoljen, da se je sijajni koncert Finkovih prišel med večere. Pač pa so šteli poleg gledaliških predstav še družabni večer, dražbo umetnin, sestanek s škofom, pa še kaj med prireditve, kar bi bilo najbolj prikladno za razstavo umetnostne šole, ki res ne traja samo en večer, ampak vsaj en teden. Toda v smislu spredaj navedenih pojasnil je bilo v tej sezoni enaindvajset večerov ali prireditev v smislu ustanove kulturnih večerov. In sicer:

- 1) 31. II. Večer v čast škofu dr. Gregoriju Rožnana. Govori predsednika Jurčeca, prevz. g. škofa, č. g. Janeza Hladnika; prevz. predvaja in razlaga filme iz življenja am. Slovencev.
- 2) 6. IV. Branko Rozman, Roka za steno. Gled.
- 3) 27. IV. Dr. Vinko Brumen, Ob majski deklaraciji. Hist.
- 4) 4. V. Družabni večer. "Skopuh", umetniška loterija. Gled. um.
- 5) 18. V. Dr. Milan Komar, Pravica do drugačnosti. Fil.
- 6) 1. VI. Dražba umetnin. Prijateljski sestanek. Um.

obrazji in obzorja

Ob koncu leta se po svetu literarne sezone zaključujejo s podelitvijo nagrad. Nekatere nagrade so v zadnjih desetletjih dosegle svetoven sloves, druge so ostale bolj tihe in niso presegle meja svojih dežel. Med prvimi so najslavnejše Nobelova, Goncourtova in Pullitzerjeva nagrada, nemške in italijanske nagrade so še bolj v zatišju; knjižne nagrade podeljujejo tudi v komunističnih deželah, vendar tam odreja primernost nagrade vidik, ki navadno ni literaren. Pisatelj, ki prejme eno izmed prvih treh nagrad, postane svetovno znan, njegove knjige prejmejo na anglosaškem trgu kmalu ovitke z napisom "bestseller" — življenje nosilca nagrade je materialno do smrti zavarovano, pogosto pa se ob podelitvi nagrade tudi že zaključijo umetniška pot nagrajenca. Nobelova nagrada doseže pisatelja navadno šele v visoki starosti, vendar je letos prejel nagrado Albert Camus, ki je star šele 43 let.

Ob podeljevanju nagrad se spet in spet ponavlja vprašanje, ali žirija resnično doseže in izbere pisatelja ali pesnika, ki je za tisto leto zaslužil lovorjev venec. Nobena žirija ne more dati pravega odgovora o ceni pisatelja in njegovih delih, pravo oceno mu da šele kritika literarne zgodovine. Vendar je vloga žirije pomembna. Člani Nobelove žirije ne izbirajo del z ozirom na njihovo formalno ali stilistično novost in pomembnost, njih izbiro vodi predvsem vidik, da je nagrade vredno celotno pisateljsko delo tistega pisatelja, ki je v svojih spisih najgloblje izoblikoval misel o poslanstvu človeka v okolju in času. Ne gre toliko za literarno in umetniško izrednost spisov, pač pa za njih idajno globino. To stališče je zelo razširilo možnosti žiriji. Dela niso bila izbirana po svoji avantgardnosti ali povdarjenem kozmopolitizmu, za nagrado je bilo izbrano delo, ki je prinašalo v svet nove pobude za vero v človeštvo. To stališče je potem omogočalo, da so nagrade prejemale pisatelji tudi manjših ali po kulturnem razvoju ne ravno najbolj naprednih narodov (Indijec Rabindranat Tagore, Poljak Reymont, Islandec Haldor Laxness, ruski pisatelj Ivan Bunin je prejel nagrado, ko je bil v emigraciji). Učled žirije je rasel in kmalu je postala Nobelova nagrada najbolj slavna literarna nagrada, ki je dajala ceno ne samo nagrajencu, ampak literaturi njegovega naroda. Tako je v prvih petdesetih letih tega stoletja podelila žirija devet Nobelovih nagrad za literaturo francoskim pisateljem kar je tudi dokaz, da je bila v tem polstoletju francoska literatura v Evropi in v svetu vodilna. In vendar se tudi pri tem žirija ni mogla izogniti pravilu, da je vsaka človeška sodba podvržena zmoti. Med francoskimi Nobelovimi nagrajenci je nekaj pisateljev (zlasti iz časov pred prvo svetovno vojno), ki jim sodobna literarna zgodovina

vina že ne prizna posebne veljave in dvomi, ali bi jih jučila v literarne učbenike.

Še težje je delove žirije, ki v Franciji vsako leto določa najboljše literarno delo. Brata Goncourt sta v svoji oporoki določila, da morata biti njuno plemenito literarno nagrado, ki nosi njuno ime. Ustanovila sta posebno akademijo, Academie Goncourt, ki šteje deset članov. Vsak mesec se sestajajo na kosila in izmenjavo misli o literarni vrednosti del, ki so jim jih zale poslale. Založba, katere pisatelj je tisto leto nagrajen, je potem prodala ojenega dela, in je bila v milijone. Še pred to je bilo delo žirije prebrati — in so bili vsi so gospodje visoke starosti, vena bolehn in že oslabeledi oči. Seveda niso mogli vsega prebrati — in so do bode ničesar brali, nikih, tednikih ali jaha ne povedo svojega mnenja. To prebrati vsak dan pet ali šest, včasih celo debelih knjig? Učlednejši kritiki (Kemp, Rousseau) so si prizirali tajništva, kjer poseben štab dohodki so organizirali krog prijateljev ali znancev, da jim pomagajo. Najdelo, ki mu je bilo prebrali tista delo najbolj zanesljivo, so že vedeli, da bi ostalo štirideset, ali troje del — in teh bodo na zadnjem kosilu prvo glasovali "najbolj pomogi dvomijo, da bi bilo delo, označeno z ovajem "Prix Goncourt" res najdelo tistega leta. Res je, nagrada je bila ista, kot pred petdesetimi leti: deset dolarjev), to pisatelj in založnik zaslužita pri nagradnem delu z nakladdo lepe milijone. Res — pa se nagrade ki mislijo, da so boje. Ko je pred leti Julien Gracq prejel Goncourta, trade ni maral sprejeti in je založnik prepovedal knjigo. Sicer je s tem povedal, kar so že d mislili, vendar so mu javni afront začili češ, da se "prava literatura ne re niti z zlatimi niti s klofutami".

Da bi izravnali prečevali pomote, priveden žirij in nagrad. Žirij in odbo je nad sto — in

pogosto je izbira manj znanih žirij bolj pravična kot pa modrost akademikov. Žirija "Critique" je l. 1953 nagradila in odkrila pisateljico Françoise Sagan, ki je danes že proglašena za naslednico pisateljice Colette. Ko je prejela nagrado, je bila stara 19 let.

(Pred leti so bile žirije še toliko merodajne, da so ovenčale pisatelja stoletja (Marcel Proust), ali pa vsaj najboljšega sodobnika. Pri povečani knjižni produkciji in torej tudi naprednejši in nujno kvalitetnejši izobrazbi čitateljev, ki ves ta ogromni knjižni trg absorbirajo, pa se vedno bolj utrjuje naziranje, da je med nenagrajenimi deli mnogo takih, ki bi bila primernejša za nagrado kot pa izbrano delo. Koliko del spolzi skozi roke "tajnikov" in "prijateljev ali znancev", ki niso bila prebrana z zadostnim žutom ali notranjim odnosom. Med nagrajenim in nenagrajenim deli nastaja prepad, ki čaka na premostitev in na sodbo literarne zgodovine. In kakšna bo njena sodba, ko mora na pr. profesor za primerjalno književnost na Sorboni obupan izjavljati, da bi moral vsak dan prebrati na tisoče strani, ako bi hotel biti kos svoji nalogi v isti meri kot je bil še njegov prednik.

Prehod v skrajnost je bil pri tem na dlani. Vredno je začelo postajati tisto, kar se je res odločalo samo še po številu strani — odločen bi naj bil "best-seller", ki je bil sicer skromen po obsegu, a se je natisnjen prodajal v milijonih izvodov. Ameriški knjižni trg urejajo tiskarske tovarne, ki jih založbe organizirajo tako, da gre pri prvih vratih rokopolis na mizo, se potem tiska na tekočem traku in gre takoj potem v milijonih na poštni urad, ki je že kar v tiskarni. Delo se ne označuje po številu strani, ampak po tisočih tonah papirja, ki je bil za natis uporabljen. Sicer imajo v ZDA Pullitzerjevo nagrado, toda ta se podeljuje samo enkrat na leto, na trg pa mora skoraj vsak dan nov "best-seller". V Evropi je nevarnost, da ostajajo prava dela prikrita, v ZDA pa prihaja vsako delo na trg kot najboljšo... Pa tudi v tej poplavi se je dobrim delom posrečilo izvitvi se iz verig reklame in ima ameriška literatura danes mnogo odličnih in priznanih pisateljev. V zadnjih dvajsetih letih je četrto Amerikancev iz ZDA prejelo Nobelovo nagrado.

Ponekod razpisujejo državne oblasti literarne nagrade in morajo žirije nagrajati režimu vsečne pisatelje, drugod spet skušajo žirije ustvarjati svoje literarne šole ali skupine, mazadnje pa ne manjkajo založbe, ki skušajo s svojimi nagradami dirigirati položaj na knjižnem trgu. Vsaka dobra stvar ima svoje nevarnosti in naleti na poskuse, ki jo hočejo izriniti — toda pravo delo, to je resna stvaritev se prej ali slej uveljavi s svojo vrednostjo.

R. J.

- 7) 15. VI. Marijan Marolt, Arhitekt Jože Plečnik. I. del. Um.
- 8) 29. VI. Dr. Franc Jaklič, Fran Erjavec in dr. Maksimilijan Jezernik, Ir. Fr. Baraga. Hist.
- 9) 13. VII. Marijan Marolt, Arhitekt Jože Plečnik. II. del. Um.
- 10) 27. VII. Fran Erjavec, Avtonomistična izjava slovenskih kulturnih delavcev. Hist.
- 11) 17. VIII. Umetnost recitacije. Gled.
- 12) 24. VIII. Koncert kvarteta Finkovih. Glasb.
- 13) 7. IX. France Glavač, Hadrijan VI in njegova doba. Hist.
- 14) 21. IX. Dr. Pavle Krajnik, Dostojevskega Veliki inkvizitor. Lit.
- 15) 5. X. Festival v Salzburgu. Glasb.
- 16) 19. X. Diego Fabbri in njegova drama. Gled.
- 17) 27. X. Diego Fabbri, Preiskava. Gled.
- 18) 2. XI. Diego Fabbri, Preiskava. Ponovitev. Gled.
- 19) 16. XI. Dr. Vinko Brumen, Nadarjenost in izobrazba. Fil.
- 20) 30. XI. Ruda Jurčec, Štirje profili. Lit.
- 21) 21. XII. Razstava umetnostne šole. Um.

Časovne zamenjave v datumi danes gotovo nikogar več ne motijo. Izpadli pa so iz zgoraj navedenih razlogov naslednji večeri: Slovenski literarni vrhovi (Lit.), (Predavanje Božidarja Finka (Fil.), Vrhovi modernega gledališča (Gled.), Klavirski koncert pianistke Ančice Kralj (Glasb.), Predavanje dr. Ignacija Lenčka (Fil.) in koncertni nastop novih izvajalcev (Glasb.). Za 5. oktober napovedani večer Gledališkega odseka "Pogled za kulise gledališkega ustvarjanja" se je vršil 19. oktobra pod drugim naslovom, pa deloma z isto temo ob prikazu priprav za uprizoritev drame (Preiskava. — Izven prvotnega sporeda pa so se vršili naslednji večeri: Večer v čast prevz. g. škofu, dražba umetnin, dr. Komarjevo predavanje, dr. Krajnikovo predavanje, drugo Maroltovo predavanje o arh. Plečniku, Festival v Salzburgu, premiera in ponovitev Fabbrijeve drame in dr. Brumnovo predavanje. S temi spremembami se kakovost prireditev ni zmanjšala in če je bil morda salzburški festival nekako mašilo, je pa to škodo porast ostalih prireditev gotovo popravil.

Z ozirom na to, da pri škofovem večeru ni posebej nastopil noben odsek, a sta na družabnem večeru aktivno vodila gledališki in umetnostni, bi pripisali letošnje prireditve posameznim odsekom takole:

Gledališki 6, umetnostni 5, historični 4, filozofski 2, literarni 2, glasbeni 2.

Ko to pišem, se še ni vršila razstava umetnostne šole. Vendar lahko že sedaj podam statistiko obiskovalcev kulturnih večerov in prireditev. Pri tem računam na razstavo minimalno število 150, čeprav jih je bilo lani 350. Vseh ostalih prireditev se je udeležilo 2148 ljudi ali povprečno 102 vsake. Kulturne večere v ožjem smislu je obiskalo 756 poslušalcev ali vsakega 55. Pripominjam, da letos Slov. kult. akcija ni k večerom posebej vabila z osebnimi dopisi in vendar je uspeh obiskov v bistvu isti kot prejšnja leta.

Zdaj pa bi bil potreben še en prikaz: kaj aktualnega je Slov. kult. akcija pokazala in kaj opustila. Tega tajnik ne more prikazati, pač pa se za zadevna mnenja Slov. kult. akcija priporoča vsem svojim prijateljem v argentinski kapitali in po širnem svetu, ker bodo ta mnenja dragoceno vodilo pri sestavi bodočih sporedov.

M. Marolt

GORŠETOVA ŠESTDESETLETNICA

Prav gotovo sem krivec podpisani, dasi imam lahko še kakšnega sokrivca, če se pri Slov. kult. akciji malo pozno spominjamo, da je pred dobrimi tremi meseci dopolnil kipar France Gorše šestdeset let svoje

(Dalje na 4. strani)

doma in po svetu

— François Sagan je napisala besedilo za nov balet. Delo nosi naslov "Le Rendezvous man-

qué — Zamujeni sestanek" (ali pa tudi: Ponesrečeni sestanek). Premiera baleta je bila v Montecarlui in je mnenje kritike zelo razdeljeno. Rezprizvo sta obiskala tudi princ Rainer in

njegova žena Grace Kelly; na njuno željo je bil iz baleta izpuščen prizor, ki se dogaja v kopalnici.

— Italijanska literarna kritika je z navdušenjem ugotovila, da

je bilo leto 1957 v italijanski knjižni produkciji leto poezije. Še nobeno leto ni v Italiji izšlo toliko pesniških zbirk. Kritika se tega dejstva veseli in meni, da bo morala proza najti izhod.

(Nadaljevanje s 3. strani)

jega življenjsko skromnega, umetniško pa bogatega življenja.

Jubileji so zato tu, da poklicni kronisti, ki imajo pri časnikih tudi dolžnost ohraniti v imenu konzorcija, izdajatelja in uredništva blage pokojnike v trajnem spominu, na razne obletnice svoje bralce z življenjem jubilarantov ali pokojnikov seznanjajo ali jim te življenjske podatke v spominu obnavljajo. Če smo res nekaj tednov v zamudi z našimi voščili za šestdeseti rojstni dan Franceta Goršeta, pa menda nismo kaj zamudili z opustitvijo naštevanja njegovih življenjskih podatkov in umetniških uspehov.

Veliki slovenski kipar se je med prvimi priključil s svojim delom Slovenski kulturni akciji in živel tri leta in pol v najtesnejšem stiku s člani Slov. kult. akcije ter bralci njenih publikacij, tako da ga naš krog prav dobro pozna in mu glede Goršeta ni potrebno obnavljati spomina. Svoje življenje je temu krogu v Meddobju sam opisal, sporočil mu je v isti reviji tudi svoje mnenje o modernem svetovnem kiparstvu in novem umetnostnem snovanju sploh. Svoje novejšje stvaritve, izbor najboljšega, pa je pokazal v USA, Kanadi in v Argentini, enkrat še v Rimu na razstavah, Kanadčanom še v njihovi slovenski cerkvi. Vsem naročnikom in bralcem naših publikacij pa je poslal reprodukcije svojih del, onim v Argentini še originale za umetniške loterije, tako da ga krog okrog Slov. kult. akcije povsod po svetu pozna bolje kot katerega koli slovenskega umetnika. Pozna ga tudi kot ilustratorja in opremljevalca knjig pa listov, saj spada ta krog tudi v širši krog bralcev Am. Domovine in Svob. Slovenije.

Našim prijateljem priporočam, naj prelistajo Meddobje in druge publikacije in tako znova zazivijo z Goršetom, kolikor ga itak ne nosijo v vidnem spominu (vsem tak spomin ni dan!).

Toda pravkar mi je pisal Gorše o novem izvršenem delu, ki ga s tem razglašam. V dopisu, s katerim želi vsem sotrudnikom Slov. kult. akcije vse dobro za Božič in novo leto 1958, pripominja, da sta bili 24. novembra t. l. v Slovenskem narodnem domu v Euclidu, Ohio, odkriti dve njegovi izvorni zamisli. Ena predstavlja moško figuro v ljudski noši pred ozadjem slovenskih planin, druga pa Slovenko, prav tako v ljudski noši pred planinskim ozadjem. Škoda, da reprodukcij še ne poznamo. Toda že s slikama sv. Cirila in Metoda za taboriščno cerkev v Monigu je Gorše pokazal, da bi bil gotovo slikar monumentalnih izmer, če ne bi bil bolj predan kiparstvu, in tako k tej pridobitvi Euclidčanom častitamo z isto iskrenostjo, kot voščimo Francetu, naj bi brez tegob pričakoval starejša leta in še mnogo, mnogo lepega Slovencem in človeštvu ustvaril.

M. M.

naši večeri

RAZSTVA UMETNIŠKE ŠOLE RAZDELITEV LITERARNIH NAGRAD

V soboto dne 21. decembra je bila zadnja prireditve v sezoni večerov Slovenske kulturne akcije. Večer je bil posvečen otvoritvi razstave umetniške šole in razglasitvi nagrad za božično nagrado SKA. Začetek razstave je bil ob sedmi uri. Večer je začel tajnik SKA, *Marijan Marolt*, ki je najprej pozdravil vse navzoče, zlasti zastopnike Narodnega odbora in Društva Slovencev, nakar je razložil delo šole v preteklem letu in označil pomen del, ki so jih učenci razstavili.

Razstava je obsegala 27 olj, 62 akvarelov in tušev, barvnih študij in grafik ter 25 listov aktih skic, vsega torej 123 del (lani je bilo na razstavi 92 del). Razstavljali so: *Bukovec Ivan*, *Kržišnik Tone*, *Majcen Barica*, *Makek Andrej*, *Papež France*, *Vombergar Jure* in *Žirovnik Metka*.

Literarne nagrade

Drugi del sporeda se je začel ob osmi uri. Izid literarnega natečaja je prebral predsednik SKA *Ruda Jurčec*. Poročilo pravi:

"Dne 16. decembra se je v Buenos Airesu šela žirija, v kateri so bili prof. Geržinič Alojzij, Jurčec Ruda, dr. Milan Komar, dr. Branko Rozman in Simčič Zorko. Seji je predsedoval Ruda Jurčec. Predloženih je bilo šest rokopisov (tri pesniške zbirke, dve prozi in ena znanstvena razprava). Razpravo z zgodovinskega področja so prebrali prof. Geržinič, dr. Komar in Jurčec ter je bil pritegnjen še g. *Marijan Marolt*. Podeljeni sta bili dve nagradi: Drugo nagrado je prejel rokopis z geslom: "Valvasor piše Shiticena" in nosi naslov: "Itinerarij sv. Bernarda v letih Anakletove shizme 1130-1138. (Zajem in korektura na podlagi stiškega ustanovnega datuma)". Avtor je p. *Maver Grebenc*. — Tretjo nagrado je prejel rokopis z geslom Astra. Nagrajeno delo je zbirka črtic "Čisto malo ljubezni". Avtorica je gđ. *Neva Rudolf* iz Vauclusa v Avstraliji."

Vodja zgodovinskega odseka *Marijan Marolt* je nato prebral iz Grebenčeve razprave poglavje "Bernardov obisk v Stični", ga. *Majda Volovšek-Uršič* pa je prebrala dve črtici iz zbirke gđ. *Rudolfove*. Za svoje prednašanje je žela zelo mnogo pohvale.

Predsednik se je zahvalil profesorjem umetniške šole za ves njihov trud skozi vse šolsko leto. Prav enake besede zahvale je naslovil na mecena, ki je zdaj že tretje leto omogočil SKA razpis nagrad; tudi obema bralcema je izrekel vso zahvalo.

Razstava je bila odprta teden dni in je bil obisk zelo lep.

doma in po svetu

— V Trstu je izšla zbirka novel pisatelja Vinka Beličiča "Dokler je dan".

— V Ljubljani je umrl pisatelj Ferdo Kozak. Pred drugo svetovno vojno je bil urednik revije *Sodobnost*. Po letu 1945 je vidno segal v politiko in je bil nekaj let predsednik parlamenta v Ljubljani; pozneje je bil prosvetni minister, zadnja leta pa je živel v zatišju in je izdal zbirko novel.

— V Londonu je izšla v prevodu obsežna študija francoske markize de Chambrun o Shakespeareu: "Ali je bil Shakespeare katoličan?" Angleška kritika ugotavlja, da je delo napisano z veliko erudicijo.

— Na beograjski univerzi se je letos vpisalo 1100 študentov za študij angleščine in samo 50 za študij ruščine.

— Krožek mladih izobražencev v Trstu je priredil dne 13. decembra sestanek v Trstu, na katerem je predaval pisatelj Alojzij Rebula o temi: Literarna dela Edvarda Kocbeka.

— Francoska pisateljica *Françoise Sagan* (stara 22 let) je po romanu *Bonjour Tristesse*, ki ji je prinesel svetovno slavo, izdala še dve deli "Un certain sourire" in "Dans un mois, dans un an". Skupna naklada treh del je v Franciji dosegla poldruga milijon izvodov. Pisateljica se je pned kratkim poročila z industrijalcem Guyjem Schöllerjem (star 44 let).

— Tržaški slovenski slikar *Lojze Spacal* je razstavjal svoja dela v Münchenu, od tam pa so dela prenesli na posebno razstavo v Stuttgart. Ista dela bo slikar razstavjal skupno s slovenskim kiparjem Čelom Pertotom, ki živi na Švedskem in bo razstava v Göteborgu.

— Muzejsko društvo v Novem mestu je izdalo delo, ki ga je napisal *Stane Gabrovec* in nosi naslov "Najstarejša zgodovina Dolenjske". Knjigi je priložen zemljevid njih antičnih najdb na Dolenjskem. Delo zaključuje obširen povzetek v francoščini.

— Češka baletna skupina je gostovala v Parizu in dosegla velik uspeh zlasti s češkimi narodnimi plesi.